

उभयभाक्कमेवविदुषोति गार्हस्थ्यस्येति गार्हस्थ्येपंचसूनाअनिवार्याः योगेनुहिंसासर्वात्मनात्याज्या अदूरेसमीपेएककार्यार्थत्वेनसंप्रस्थितयोःप्रवृत्तयोः न्यायागतधनस्तत्त्वज्ञाननिष्ठोऽतिथिप्रियः श्राद्ध
कृत्यवादीचगृहस्थोपिविमुच्यते प्राणायामैर्देहेनोधारणाभिश्चकित्विषान् प्रत्याहारेणसंसर्गान्ध्यानेनानैश्वरान्गुणानितिस्मृतिभ्यां गुणान्जीवत्वादीन् अतस्तुल्यार्थयोरेतयोर्मध्येकिंस्विच्छ्रेयः ॥ २ ॥
उभौगार्हस्थ्ययोगधर्मौ ॥ ३ ॥ ४ ॥ अत्रेति अक्षराधिक्यमार्षं ॥ ५ ॥ तद्यथैवादोमनुष्यराजआगतेन्यस्मिन्बार्हत्याक्षणांवावेहतंवाक्षदंतइतिश्रुतिमनुपश्यंस्त्वष्टुस्त्वष्ट्रेगृहागतायमधुपर्कगामालेभे वेहतंवध्यं
गां क्षदंतेहिंसंति ॥ ६ ॥ नियुक्तांहंतुंपुरस्कृतांदृष्ट्वावेदाइत्यब्रवीदितिद्वयोःसंबंधः दृष्ट्वेत्यस्याध्याहारश्च ॥ ७ ॥ वेदाइतिगर्हायांप्रतिः ॥ ८ ॥ प्रविश्ययोगबलेनेत्यर्थः यतिकपिलमुनिं हंहोइतिविस्मये वे

गार्हस्थ्यस्यचधर्मस्ययोगधर्मस्यचोभयोः ॥ अदूरसंप्रस्थितयोःकिंस्विच्छ्रेयःपितामह ॥ २ ॥ भीष्मउवाच उभौधर्मौमहाभागावुभौपरमदुश्चरौ ॥ उ
भौमहाफलौतौतुसद्भिराचरितावुभौ ॥ ३ ॥ अत्रतेवर्तयिष्यामिप्रामाण्यमुभयोस्तयोः ॥ शृणुष्वैकमनाःपार्थच्छिन्नधर्मार्थसंशयं ॥ ४ ॥ अत्राप्युदाहरंती
ममितिहासंपुरातनं ॥ कपिलस्यगोश्वसंवादंतन्निबोधयुधिष्ठिर ॥ ५ ॥ आम्नायमनुपश्यन्हिपुराणंशाश्वतंध्रुवं ॥ नदुषःपूर्वमालेभेत्वष्टुर्गामितिनःश्रुतं ॥ ६ ॥
तानियुक्तामदीनात्मासत्वस्थःसंयमेरतः ॥ ज्ञानवान्नियताहारोददर्शकपिलस्तथा ॥ ७ ॥ सबुद्धिमुत्तमांप्राप्तो नैष्ठिकीमकुतोभयां ॥ सतीमशिथिलांसत्यां
वेदाइत्यब्रवीत्सकृत् ॥ ८ ॥ तांगामृषिःस्यूमरश्मिःप्रविश्ययतिमब्रवीत् ॥ हंहोवेदाइयदिमताधर्माःकेनापरेमताः ॥ ९ ॥ तपस्विनोऽधृतिमंतःश्रुतिविज्ञानचक्षु
षः ॥ सर्वमार्षं हिमन्यंतेव्याहतंविदितात्मनः ॥ १० ॥ तस्यैवंगतवृष्णस्यविज्वरस्यनिराशिषः ॥ काविवक्षास्तिवेदेषुनिरारंभस्यसर्वतः ॥ ११ ॥ कपिल
उवाच नाहंवेदान्विनिंदामिनविवक्ष्यामिर्हिचित् ॥ पृथगाश्रमिणांकर्माण्येकार्यानीतिनःश्रुतं ॥ १२ ॥ गच्छत्येवपरित्यागीवानप्रस्थश्चगच्छति ॥ गृ
हस्थोब्रह्मचारीचउभौतावपिगच्छतः ॥ १३ ॥

दायदिमताःगर्हितत्वेनसंमताः अत्रापिगर्हार्थायाःपुनरेनुवादः अपरेहिंसाशून्याधर्माःकेनमताः प्रामाण्यमप्रामाण्यंवाकर्मज्ञानकांडयोस्तुल्यमतोनान्यतरन्निदेत्यशंसेद्वेतिभावः ॥ ९ ॥ तपस्विनःआर्षमन्यंते किं
विदितात्मनः नित्यज्ञानवतःपरमेश्वरस्यव्याहृतं अस्यमहतोभूतस्यनिःश्वसितमेतद्यद्वेदइतिश्रुतेर्निःश्वासवदयत्नोच्चारितंचवेदं अतोऽत्रैकमप्यक्षरमप्रमाणीकर्तुमशक्यमित्यर्थः ॥ १० ॥ ननुएषश्चेवसा
धुर्कर्मकारयतितंयमेभ्योलोकेभ्यउन्निनीषतेएषश्चेवासाधुर्कर्मकारयतितंयमधोनिनीषतइतिश्रुत्यासतांमुक्तिअसतांबंधंचदातुंविषक्षाभेदेनज्ञानकर्मकांडेप्रवृत्तेइत्याशंक्याह तस्येति तस्यईश्वरस्य गतवृष्ण
स्यफलाशीहीनस्य विज्वरस्यद्वेषहीनस्य निराशिषःनोरागस्य निरारंभस्यअवाप्तसकलकामत्वात् नवैषम्यविवक्षयावेदवचनंसंभवतीत्यर्थः ॥ ११ ॥ नाहमिति विवक्ष्यामिविषमान्वक्ष्यामि ॥ १२ ॥
एकार्थत्वमाह गच्छत्येवेति परित्यागीसंन्यासी गच्छत्येवपरंपदमितिशेषः ॥ १३ ॥